

Medezeggenschap verslavingszorg samen tegen bezuinigingen

Helemaal terug naar af

Ondernemingsraden in de verslavingszorg hebben de politiek opgeroepen om de bezuinigingen in hun sector te heroverwegen. De geestelijke gezondheidszorg (GGZ) moet 600 euro miljoen bezuinigen. Dat kost 9000 banen. Veel instellingen voeren al reorganisaties door. Tijdelijke contracten worden niet meer verlengd.

door Loek Kusiak

- [Gevolgen voor werkgelegenheid](#)
- [Gevolgen voor de samenleving](#)

Ook al is er een doorlopend sociaal plan dat gedwongen ontslagen uitsluit, toch is er onder de medewerkers een sfeer van paniek en vrees voor de toekomst ontstaan. Er zijn er al 24 door eerdere bezuinigingen als boventallig aange-merkt doordat de gemeente de subsidie uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) met 50 procent heeft gehalveerd. Hoe diep moeten we nog gaan nu er ook nog bezuinigingen van het kabinet op de GGZ over-heen komen? Dat leidt tot pure afbraak van waardevolle kennis en behandelmethodieken die in jaren is opge-
bouwd. Medewerkers lopen weg om naar ander werk te solliciteren en verslaafden gaan onbehandeld op straat rondzwerven. We gaan helemaal terug naar af.

Or-voorzitter Peter Timmermans van versla-
vingszorginstelling Iris Zorg in Arnhem, met in totaal 60 vestigingen en 1300 mede-
werkers, schetst een somber scenario voor de werkgelegenheid in de verslavingszorg en voor de kwaliteit van de hulpverlening. Een beeld dat haarscherp herkenbaar is voor en onderschreven wordt door de collega's van acht andere ondernemingsraden van gespe-
cialiseerde instellingen in de verslavings-
zorg. Van Groningen tot Zeeland zijn instel-
lingen bezig met reorganisaties. De ondernemingsraden hebben hun zorgen over de dreigende onttakeling van de sector neergelegd in een open brief aan de politiek, zorgverzekeraars en vakbonden. Dat deden

ze op initiatief van de or van Novadic-Ken-
tron, instelling voor verslavingszorg in Bra-
bant, die de medezeggenschappers van an-
dere instellingen eind 2011 bijeen riep in
Vught voor beraad over de donkere wolken
die boven de verslavingszorg hangen, een
gevolg van de bezuiniging van 600 miljoen
die het kabinet-Rutte voor de GGZ in petto
heeft. De opvang en behandeling van ver-
slaafden vormt binnen de GGZ een aparte
categorie met eigen financiering. Niettemin
moeten de instellingen waar cliënten afkic-

**'Goede communicatie kan
paniek onder de mede-
werkers voorkomen'**

ken van drugs, alcohol of andere verleidelijke
stoffen evengoed de broekriem aanhalen
als de ziekenhuis- en ouderenzorg. Toch
spreken de or's in de verslavingszorg over een 'disproportionele
bezuiniging' omdat de GGZ in Nederland
maar tien procent van de zorgkosten voor
zijn rekening neemt, maar wel 35 procent
van de totale bezuinigingen in de zorg in de
schoenen geschoven krijgt.

Beddenreductie

De ondernemingsraden wijzen op de meer-
voudige effecten van de bezuinigingen op
de verslavingszorg: dalende werkgelegen-
heid binnen de instellingen, afgesneden
loopbaankansen van medewerkers en nega-
tieve effecten voor de samenleving omdat
(potentiële) patiënten niet meer door de
zorg bereikt worden. Wat de werkgelegen-
heid betreft: daarvan heeft de voorzitter van
GGZ Nederland, Marleen Barth, verklaard

dat die zwaar op de tocht staat. Zij voor-
spelt een verlies van 9000 arbeidsplaatsen,
in eerste instantie vooral onder mensen met
een tijdelijk contract. 'Eén op de negen me-
dewerkers zal zijn baan verliezen. We weten
echter dat over vijf jaar een tekort aan men-
sen gaat ontstaan. Daarom het zo cru om
nu mensen te ontslaan die je straks weer no-
dig hebt omdat het aantal mensen in gees-
telijke nood dat om hulp vraag niet zal af-
nemen.'

De or's die in Vught bijeen kwamen, kun-
nen over dat banenverlies nu al meepraten.
In veel instellingen wordt al sinds één tot
twee jaar de kaasschaaf gehanteerd. Bij Brij-
der, onderdeel van de Parnassia Bavo Groep,
zijn volgens or-voorzitter Lieke van der Star
60 medewerkers boventallig. 'In 2011 is al
zes procent op het budget bezuinigd, in
2012 volgt nog eens tien procent. Er is een
kliniek gesloten, het aantal bedden voor op-
name is verminderd.'

Beddenreductie is ook de trend in de sector.
Minder eigen huisvesting betekent lagere
kosten. Daarvoor in de plaats komen ambu-
lante behandelmogelijkheden, zoals thuis-
bezoeken. Van der Star: 'Daardoor is er nu
een grotere flexibele schil in personeel. Maar
die tijdelijke contracten worden niet meer
verlengd.'

De or Centrum Maliebaan in Utrecht wijst
eveneens op 60 boventalligen, terwijl de col-
lega's bij de instelling VNN in Groningen
inmiddels 100 boventallige medewerkers
tellen. 'Voor 2012', meldt or-secretaris Peter
Braspenning van VNN, 'zullen door de be-
zuinigingen van het kabinet nog eens 120
van de 850 arbeidsplaatsen verdwijnen. We
moeten zes miljoen inleveren op een totaal-
budget van 65 miljoen. Dat hakt erin. We
vragen ons soms wel af waar de macht in de
organisatie zit: bij de raad van bestuur of de
managers, want die laatste groep wil taak-
stellingen halen. Dan kan het gebeuren dat
plannen, ook als ze minder gunstig uitpak-
ken voor medewerkers, al in uitvoering zijn
terwijl de or nog advies moet uitbrengen.'

Spagaat

Bij GGZ Bouwman, reclasseringsinstelling
met klinische zorg in Rotterdam, heeft de
or weet van 135 mensen die overtollig zijn.
'Gedwongen ontslagen sluiten we niet uit,

maar de or kijkt nu eerst naar bemiddeling van werk naar werk. We krijgen nog een adviesaanvraag.' De instelling Tactus in Deventer heeft al een aantal afdelingen gesloten. 'Er wordt nu gesproken over invoering van het "nieuwe werken", efficiëntere huisvesting en het niet verlengen van tijdelijke contracten', zegt or-secretaris Sybern Huizenga. 'Er is een doorlopend sociaal plan, maar de spagaat van de organisatie is nu dat men mensen wil behouden, maar ook moet bezuinigen. Je kunt echter niet met minder mensen meer kwaliteit aan hulpverlening geven.'

Ook bij de Brabantse instelling Novadic-Kentron kunnen medewerkers met tijdelijke contracten omzien naar ander werk. Honderd medewerkers zijn boventallig, 36 klinische bedden zijn wegbezuinigd en er wordt gesneden in ondersteunende diensten. *E-health*, hulpverlening via internet, wordt gezien als een instrument dat personeelstekorten kan compenseren bij gelijkblijvende hulpvraag. De or is nog niet overtuigd. Or-voorzitter Hendrik-Jan van Essen verwacht geen gedwongen ontslagen. 'De or stelt nu een kader op voor hoe we de bezuinigingen zullen toetsen, waarbij we medewerkers nauw zullen betrekken. De or heeft een goede relatie met de raad van bestuur, dus ik verwacht dat er open kaart over maatregelen wordt gespeeld. Goede communicatie kan paniek onder de medewerkers voorkomen.'

Criminaliteit

Over de gevolgen van de bezuinigingen op de GGZ voor de samenleving zijn de ondernemingsraden uitermate pessimistisch. Nederland telt naar schatting twee miljoen mensen die verslaafd zijn of een of ander middel misbruiken. Van al deze middelen scoort alcohol het hoogst, gevolgd door nicotine, kalmerings- en slaaptabletten, cannabis en cocaïne. Ook gokverslaving komt nog altijd veel voor. Drugverslaving lijkt het overigens steeds meer te winnen van alcoholverslaving.

Ondanks de omvang van de verslavingsproblematiek, staan er bij de vijftien zorginstellingen naar schatting 'maar' 100.000 tot

De vrees bestaat dat verslaafden onbehandeld op straat gaan rondzwerven.

120.00 verslaafde cliënten geregistreerd. Zo waren er volgens onderzoek van de Jellinek-kliniek in Amsterdam in 2010 van de 477.000 alcoholverslaafden in ons land 'slechts' 36.000 in behandeling bij een instelling. Deze op zichzelf al enorme kloof zal nog groter worden als verslaafden de eigen bijdrage van 100 of 200 euro - afhankelijk van de lengte van de behandeling - die ze vanaf dit jaar moeten betalen, niet kunnen of willen opbrengen. Zij komen vervolgens zonder hulp op straat terecht, wat weer leidt tot overlast, criminaliteit en verlies van werk. 'Dan moeten ze maar niet gebruiken', is een veelgehoorde doodoener. Maar vergeten wordt dat verslaving een chronische ziekte is, met grote impact op familie en cliënt, aldus de or's in hun open brief aan kabinet en Tweede Kamer. 'De bezuinigingen zullen de samenleving uiteindelijk meer kosten dan ze opleveren', schrijven de ondernemingsraden. Ze wijzen er in hun brief verder op dat het welzijn en de gezondheid van cliënten door verbeterde therapieën en vaste protocollen de afgelopen tien jaar grote vooruitgang heeft laten zien, waardoor deze mensen in staat zijn om weer deel te nemen aan de maatschappij. De criminaliteit door drugs- en drankoverlast is afgenomen, onder meer door gerichte zorg voor heroïneverslaafden. Het is frustrerend dat het werk dat in al die jaren is opgebouwd door dit kabinet wordt afgebroken, stellen de or's.

'De minister heeft geen idee'

Asociaal en kortzichtig

'Gebruikers', aldus de ondernemingsraden, 'zullen vanwege ernstige gezondheidsklachten een beroep doen op de algemene ziekenhuizen of dure crisisopvangvoorzieningen. Ook zal meer inzet nodig zijn van gemeenten en justitie. Problemen met schuldsanering nemen toe.'

Veel mensen met psychische problematiek staan sociaal-economisch op achterstand omdat hun inkomen lager is dan gemiddeld. Volgens GGZ Nederland zit 83 procent op of onder het bestaansminimum. De GGZ-expertgroep van de politie vreest dat steeds meer mensen in gevangenschappen terecht komen doordat ze uit klinieken worden gezet als instellingen op bedden bezuinigen. Lea Bouwmeester, die namens de PvdA in de Tweede Kamer lid het woord voert over de zorg, vreest dat het banenverlies vooral ten koste zal gaan van ernstig zieke mensen 'die in de war zijn en van hardwerkende mensen in de GGZ. De minister heeft geen idee. Mensen in nood een eigen bijdrage laten betalen is asociaal en kortzichtig. De or's raad ik aan om schrijnende situaties te verzamelen. Met cijfers aantonen dat mensen uit de zorg vallen of zorg mijden, is de enige manier om de minister tot inkeer te brengen.'

Een or-lid van Tactus: 'Dat de vraaguitval door de eigen bijdrage zal stijgen is wel zeker. In de ergste gevallen zou het aantal zelfdodingen en dwangbehandelingen kunnen toenemen.'

